

ge ørtugmål til angivelse af tiendeafgifternes størrelse. Kongetienderegnskabet oplysninger om de pågældende kornmåls værdi i penge tyder dog på, at tønder og ørtug i praksis må have været nogenlunde identiske, og en sammenligning med tiendernes størrelse i 1572 peger i samme retning. Gelting: To profiler, s. 252.

¹⁷ KancBrevb. 29. april 1572. Om sognemændenes gradvise umyndiggørelse i kirkeforvaltningen, se Sven Rask: Bondestandens sociale degradering omkring 1600. En detailundersøgelse af kirkeværgernes formindskede indflydelse (1066, Tidsskrift for Historisk Forskning 12/5, 1982, s. 3-17).

¹⁸ RA. DaKanc. B. 134. Kirketienderne er typisk 1 ørtug korn højere end kongetienderne. Gelting: To profiler.

¹⁹ RA. Rtk. 311.164. Matrikelekstrakt 1680-81. Ri-berhus amt.

²⁰ I Vejrup, Folding, Skast, Grimstrup og V. Nebel var 1547-tienden lavere end 1572-tienden.

	Kirketiende	Kongetiende
Adel	21 2/3	31
Bønder i sognet	23	2 (?)
Udensogns bønder	6	2
Gejstlige.....	9 1/3	10
Købstatsborgere . . .	1	3
Ufæstet/uoplyst . . .	2	15
	63	63

²² Jfr. Niels Jørgen Poulsen: Jyske kirker på Christian IV.s tid. Seks års kirkeregnskaber 1614-20 fra Jelling syssel, i NMArb. 1980, s. 56-66. -

²³ J. L. A. Kolderup-Rosenvinge: Samling af gamle danske Love IV, 1824, s. 137-40. Jfr. Schultz' Danmarkshistorie II, 562. -

²⁴ Denne tendens genfindes ikke i stiftets centrale og østlige dele, hvor der tværtimod var en stigende tendens fra 1537 til 1572. Gelting: To profiler. -

²⁵ Det fremgår af sammenligning med de senere kilder: A. S. Vedels kirkeregnskaber for Varde sysselprovsti 1587 (RA Ribe Kapitel); »Varde Syssels Kirkestol« ca. 1608 (udg. H. K. Kristensen: Varde Syssels Kirkestol, i ÅrbRibe X, 1940, s. 89-117, 228-46); matriklerne fra 1600-tallets anden halvdel. - I fem tilfælde betød ændringen en tilbagevenden til den ældre afgiftssats fra 1547 (jfr. note 20). -

²⁶ Afsnittet bygger på Troels Dahlerup: Det danske Sysselprovsti i Middelalderen, 1968, s. 85-135. Et summarisk kort over sysselprovstierne findes som bilag. -

²⁷ RA. Ribe kapitel. A. S. Vedels virke som regnskabsprovst er behandlet af Sven Rask: »Danmarks Kirker« og Ribe amt V. Om 8 altertavler og Anders Sørensen Vedel, i Ribe Stiftsbog 1982, s. 79-86. -

²⁸ Kronens Skøder IV 19. -

²⁹ De fleste af de velhavende kirker, og specielt af dem, som foruden store tiender også havde større mængder af fæstegods, blev afhændet 1679-99. -

VESTER HORNE HERRED o. 1800 med de tolv sognekirker: Janderup, Billum, Lunde, Ovtrup, Kvong, Nørre Nebel, Lydum, Henne, Lønne, Ål, Ho og Oksby. Oksby gamle kirke i klitten nær Ho bugt blev nedbrudt 1891 og en ny kirke opført i landsbyen længere mod vest. Kirken i Lønne afløstes af en ny 1904, placeret lidt nordligere. I Mosevrå (Oksby sogn) og Børsmose (Ål sogn) opførtes filialkirker henholdsvis 1891 og 1902. På kortet ses herregårdene Frøstrupgård (Lunde sogn), Lydumgård (Lydum sogn), Hennegård (Henne sogn) og Hesselmed (Ål sogn) samt Lunderup (Varde sogn). Endvidere ses gårdene Store Hebo (Janderup sogn) og Søviggård (Ovtrup sogn). Udsnit af Videnskabernes selskabs kort 1803-04. - *Die Harde von Vester Horne um 1800 mit den zwölf Pfarrkirchen von: Janderup, Billum, Lunde, Ovtrup, Kvong, Nørre Nebel, Lydum, Henne, Lønne, Ål, Ho und Oksby. Die alte Kirche von Oksby in den Dünen an der Bucht von Ho wurde 1891 niedergerissen und eine neue Kirche weiter westlich im Dorf aufgeführt. Die Kirche von Lønne wurde 1904 von einer neuen abgelöst, die etwas nördlicher gelegen war. In Mosevrå (Pfarrei Oksby) und Børsmose (Pfarrei Ål) wurden 1891 bzw. 1902 Filialkirchen aufgeführt. Auf der Karte sieht man die Herrensitze Frøstrupgård (Pfarrei Lunde), Lydumgård (Pfarrei Lydum), Hennegård (Pfarrei Henne) und Hesselmed (Pfarrei Ål) sowie Lunderup (Pfarrei Varde). Ferner sieht man die Gutshöfe Store Hebo (Pfarrei Janderup) und Søviggård (Pfarrei Ovtrup). Ausschnitt aus der Karte der Gesellschaft der Wissenschaften 1803-04.*

